

УДК 336.1

JEL H61

DOI 10.33244/2617-5932.8.2021.164-175

М. Д. Бедринець,*канд. екон. наук, доцент,
завідувач кафедри фінансів
імені Л. Л. Тарангул
e-mail: mira_may@ukr.net***ORCID ID 0000-0002-0393-663;****Н. С. Грушко,***здобувач вищої освіти,
Університет ДФС України,
м. Ірпінь, Україна
e-mail: natalia-grushko26@ukr.net***ORCID ID 0000-0003-4245-0037**

БЮДЖЕТНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ: РЕЗУЛЬТАТИ, ВИКЛИКИ І ПЕРСПЕКТИВИ

У статті проаналізовано процес проведення бюджетної децентралізації в Україні, розкрито основні етапи та характерні особливості становлення. Аналізуючи наукові праці вітчизняних вчених, було розглянуто трактування поняття «бюджетна децентралізація». Висвітлено основні зміни, які були внесені до законодавчих актів у результаті впровадження реформи бюджетної децентралізації. У результаті дослідження було здійснено оцінку стану бюджетної децентралізації в Україні та результати її поступового впровадження. Визначено пріоритетні напрями модернізації системи управління публічними фінансами на місцевому рівні в умовах бюджетної децентралізації в Україні.

Ключові слова: бюджет, децентралізація, бюджетна децентралізація, органи місцевого самоврядування, видатки та доходи місцевих бюджетів.

М. Д. Бедринець, Н. С. Грушко. Бюджетная децентрализация в Украине: результаты, вызовы и перспективы

В статье проанализирован процесс проведения бюджетной децентрализации в Украине, раскрыты основные этапы и характерные особенности становления. Анализируя научные труды отечественных ученых, была рассмотрена трактовка понятия «бюджетная децентрализация». Отражены основные изменения, внесенные в законодательные акты в результате внедрения реформы бюджетной децентрализации. В результате исследования была проведена оценка состояния бюджетной децентрализации в Украине и результаты ее постепенного внедрения. Определены приоритетные пути модернизации системы управления местными финансами в условиях бюджетной децентрализации в Украине.

Ключевые слова: бюджет, децентрализация, бюджетная децентрализация, органы местного самоуправления, расходы и доходы местных бюджетов.

Мета статті – на основі системного підходу оцінити стан та результати впровадження бюджетної децентралізації в Україні, виявити основні виклики, які виникають під час здійснення реформаційних процесів, та запропонувати перспективні напрями модернізації системи управління місцевими фінансами в сучасних умовах.

Відповідно до мети формуємо завдання: по-перше, дослідимо економічну сутність бюджетної децентралізації як напрям розвитку місцевих фінансів; по-друге, проведемо оцінку стану бюджетної децентралізації в Україні та результати її поступового впровадження; по-третє, запропонуємо пріоритетні напрями модернізації системи управління публічними фінансами на місцевому рівні в умовах бюджетної децентралізації в Україні.

Постановка проблеми. Ефективний економічний розвиток України потребує підвищення рівня якості публічного управління у різних сферах економічної та фінансової політики, базуючись на децентралізації влади, яка покликана упорядкувати взаємовідносини між адміністративними та політичними структурами, включаючи процеси бюджетної децентралізації. Наразі, коли наша країна перебуває в умовах реформування системи управління публічними фінансами, територіальної організації влади та місцевого самоврядування, питання, які виникають щодо забезпечення бюджетної децентралізації, вимагають особливої уваги, адже від результатів її реалізації залежить ефективність перерозподілу дохідних джерел та повноважень між рівнями влади, а також максимальне фінансове забезпечення не лише проєктів розвитку підвідомчих територій, але й соціальних стандартів життя населення загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми, пов'язані з розвитком місцевих фінансів в умовах бюджетної децентралізації, у своїх працях досліджували такі вітчизняні вчені: О. Дем'янчук, М. О. Житар, О. Р. Західна, А. В. Нечипоренко, М. О. Кужелев, О. М. Ніколаєва, І. О. Луніна, Н. В. Шибяєва. Питання, що характеризують ефективність процесу фінансового забезпечення розвитку місцевих фінансів, розкрито в роботах Л. В. Лисяк, Т. М. Боголіб, О. С. Осипенко, І. Я. Чугонова, З. Стороняньської та ін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття «місцеві фінанси» є доволі широким за своїм змістом. Воно включає в себе декілька категорій: економічну, історичну, правову та розподільну. Розглядаючи місцеві фінанси з точки зору економічної категорії, можна зазначити, що це поняття охоплює сукупність економічних відносин з приводу формування, використання та розподілу фінансових ресурсів задля ефективного виконання місцевими органами влади покладених на них власних та делегованих функцій і повноважень [10]. Рациональна організація фінансових ресурсів на місцевому рівні сприятиме забезпеченню постійного зростання рівня соціально-економічного добробуту населення та сталою розвитку територій.

Необхідно зазначити, що оптимальний розподіл повноважень між різними рівнями влади (центральною владою та місцевим самоврядуванням) є основною умовою ефективного функціонування фінансової системи країни [3].

Окремим напрямом розвитку місцевих фінансів є бюджетна децентралізація, що являє собою процес передавання повноважень (функцій, відповідальності та компетенцій) від центральних до місцевих органів влади.

У сфері управління публічними фінансами питання, пов'язані з процесом проведення бюджетної децентралізації, є доволі складними та неоднозначними. Адже, з одного боку, для оперативного та ефективного вирішення певних завдань існує нагальна потреба

передати повноваження на нижчий рівень влади, але, з другого – органи нижчого рівня, як правило, не мають достатньої фінансової можливості для виконання нових бюджетних повноважень. Тому прагненням центральних органів влади покращити стан системи управління державою й зумовлена бюджетна децентралізація. Центральні органи влади намагаються обмежити свою діяльність лише загальнодержавними та стратегічними функціями управління, які важко делегувати, а також диференціювати відповідно до потреб конкретного громадянина, що мешкає на певній території. Зважаючи на вищезазначену інформацію, центральний уряд намагається «звільнитися» від функціоналу, сутність якого полягає в наданні послуг населенню, що вимагають урахування особливостей потреб у цих послугах громадян залежно від місця проживання [1].

Розглядаючи бюджетну децентралізацію за економічним змістом, можна зазначити, що прерогативою цього процесу є самостійність під час прийняття рішень щодо формування доходів та видатків, а також передача відповідних повноважень на місце. Отже, забезпечення ефективного функціонування бюджетної системи України є основною метою проведення бюджетної децентралізації [4]. Територіальна наближеність місцевої влади до населення спонукає посилення їх громадянської активності, а обізнаність з локальними проблемами сприяє більш оперативному їх вирішенню, ніж у випадку централізації. Питання, пов'язані з реформуванням бюджетної системи України, є вкрай важливими та пріоритетними для регіонального розвитку, адже однією з умов життєздатності та незалежності місцевої влади є фінансова децентралізація.

Процес бюджетної децентралізації в нашій країні є доволі довготривалим. Він розпочався із початком здобуття незалежності нашої держави й триває до сьогодні. Можемо виділити декілька етапів впровадження та реалізації процесу бюджетної децентралізації (рис. 1).

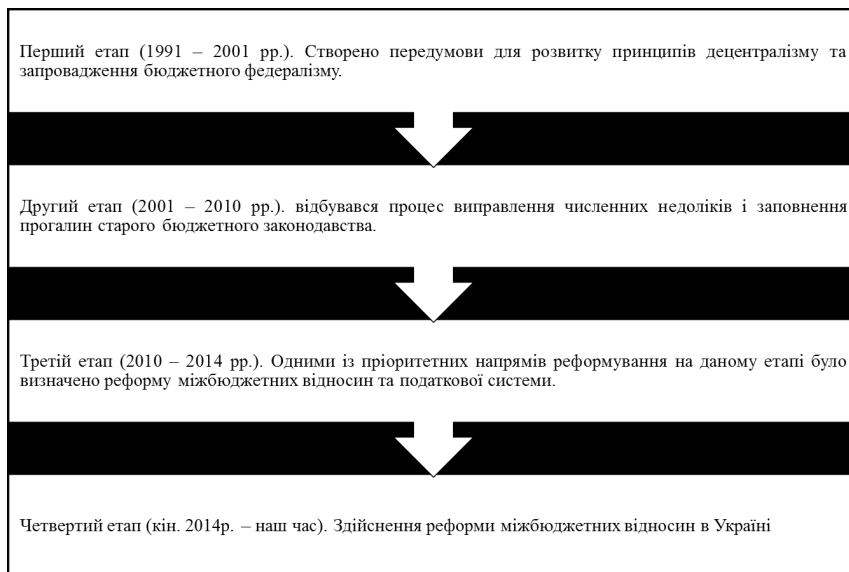

Рис. 1. Етапи запровадження бюджетної децентралізації в Україні

Джерело: складено автором на основі [4; 5].

З 1991 року по 2001 рік відбувався перший етап впровадження та становлення політики фінансової децентралізації в Україні. Протягом цього періоду було закладено основні передумови для запровадження бюджетного федералізму та розвитку принципів децентралізму. Слід зазначити, що цей процес не набув усталених рис. Залишились не вирішеними більшість проблем, пов'язаних з формуванням власної дохідної бази фінансових ресурсів, адже левова частка доходів місцевих бюджетів формувалась за рахунок відрахувань від загальнодержавних податків, а також не був визначений чіткий механізм перерахування та напрямів використання державної фінансової допомоги. Бюджетна система України зберігала риси централізованої системи [3].

Другий етап становлення бюджетної децентралізації проходив з 2001 р. по 2010 рр. Упродовж цього періоду здійснено найбільш значимий крок на шляху впровадження фінансової децентралізації, а саме прийняття Бюджетного кодексу України (2001 р.) [1], що дозволив заповнити прогалини старого бюджетного законодавства та виправити численні недоліки наявного. Незважаючи на те, що організація міжбюджетних відносин та регулювання дохідної частини місцевих бюджетів стали прозорішими, а видаткові повноваження були розмежованими між центральною та місцевими рівнями влади, в цей період посилюються процеси централізації в межах публічних фінансів. Прийняття Закону України «Про міжбюджетні відносини між районним бюджетом та бюджетами міст районного значення, сіл, селищ та їх об'єднань» [10] та ухвалення органами законодавчої влади в 2007 році Концепції реформування місцевих бюджетів [2] стало наступним кроком на шляху до зміцнення фінансової основи місцевого самоврядування. Завдяки зазначеним вище законодавчим рішенням бюджетна реформа в Україні забезпечила новий рівень розвитку бюджетної децентралізації.

Протягом наступного періоду становлення бюджетної централізації, який тривав з 2010 по 2014 рр., пріоритетним напрямом бюджетного реформування було визначено реформу податкової системи та міжбюджетних відносин. Впродовж третього періоду було прийнято Податковий кодекс України й ухвалено в новій редакції Бюджетний кодекс України. Не менш важливою подією стало схвалення Урядом України Концепції реформування місцевого самоврядування й територіальної організації влади в Україні 1 квітня 2014 р.

Четвертий етап запровадження бюджетної децентралізації в Україні розпочався наприкінці 2014 року й триває до сьогодні. Так, 28 грудня 2014 року було прийнято Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» [3].

Протягом 2014–2017 років продовжувалось здійснення активної роботи над розробкою й оновленням законодавчої бази. Остання сприяла посиленню мотивації до міжмуниципальної консолідації в нашій країні, а також створила належні правові механізми та умови для формування спроможних територіальних громад сіл, селищ, міст, які об'єднують свої зусилля у вирішенні нагальних проблем [4].

Процес щодо зростання зацікавленості місцевих органів самоврядування у максимізації надходжень до місцевих бюджетів, пошуку резервів задля їх наповнення та удосконалення ефективності адміністрування податків і зборів є актуальним та триває до сьогодні.

Щоб здійснити об'єктивний аналіз сучасного стану децентралізації місцевих бюджетів, доцільно оцінити рівень бюджетної децентралізації протягом останніх семи

років та визначити закономірності у її проведенні. Отже, проаналізуємо рівень бюджетної децентралізації за такими показниками [8]:

1) коефіцієнт децентралізації видатків (розраховується шляхом відношення частки місцевих бюджетів у видатках Зведеного бюджету, %);

2) модифікований коефіцієнт децентралізації видатків (розраховується шляхом відношення частки місцевих бюджетів у видатках Зведеного бюджету (без видатків на оборону), %);

3) коефіцієнт децентралізації доходів (розраховується шляхом відношення частки власних доходів місцевих бюджетів (тобто доходів без урахування трансфертів) у доходах Зведеного бюджету, %);

4) коефіцієнт децентралізації податкових доходів (розраховується шляхом відношення частки місцевих бюджетів у податкових надходженнях Зведеного бюджету, %);

5) обсяг видатків місцевих бюджетів до ВВП (відображає частину фінансових ресурсів, що розподілена між суб'єктами місцевого самоврядування);

6) коефіцієнт фінансової залежності (розраховується шляхом визначення частки субвенцій з Державного бюджету України у доходах місцевих бюджетів, %).

Здійснимо аналіз значень коефіцієнтів децентралізації видатків та доходів, а також модифікованого коефіцієнта децентралізації видатків протягом 2014–2020 років (рис. 2).

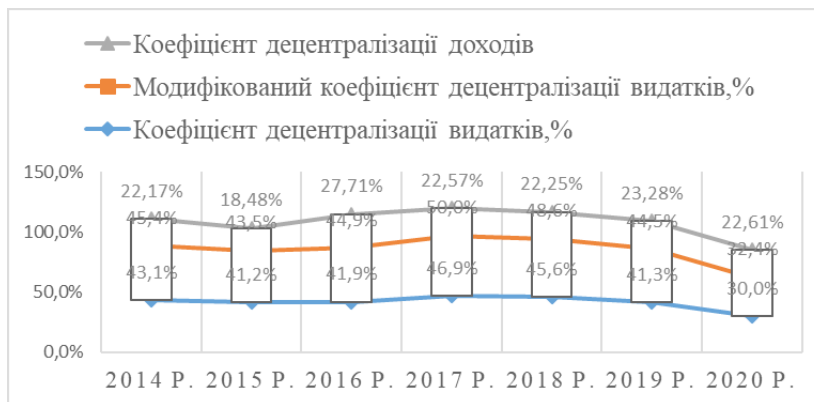

Рис. 2. Коефіцієнти децентралізації доходів та видатків та модифікований коефіцієнт децентралізації видатків у 2014–2020 рр.

Джерело: складено автором за даними [10].

Отже, упродовж 2015–2017 років можемо спостерігати тенденцію до зростання коефіцієнта бюджетної децентралізації за видатками. Починаючи з 2017 року коефіцієнт має тенденцію до спаду. Найменший рівень децентралізації за видатками був у 2020 році (30 %). Як бачимо з рис. 2, значення модифікованого показника децентралізації видатків є вищими порівняно з попередніми показниками (що є результатом вирахування з видатків Зведеного бюджету видатків на оборону), проте загальна тенденція зростання зберігається.

Далі проведемо аналіз показників коефіцієнта децентралізації доходів протягом 2014–2020 років. Необхідно звернути увагу на те, що показником високого рівня децентралізації є частка місцевих доходів на рівні понад 45 % загальнодержавних доходів, середнього

рівня – 30–45 %, низький – менше ніж 30 % [8]. З рис. 2 видно, що протягом 2014–2020 років значення коефіцієнта децентралізації доходів перебуває у межах від 18 до 27 %. Отже, зважаючи на нормативне значення цього коефіцієнта, рівень децентралізації за доходами в Україні є низьким. У 2020 р. коефіцієнт децентралізації видатків зменшився на 0,67 % та становить лише 22,61 %. Ця динаміка має негативний вплив на процес бюджетної децентралізації та може суперечити основним її положенням.

Охарактеризувавши вищезазначені показники, можемо дійти висновку, що в цілому впродовж 2014–2020 рр. спостерігається нестабільна динаміка показників бюджетної децентралізації як за видатками, так і доходами. Отже, нестача фінансових ресурсів, необхідних для виконання як власних, так і делегованих повноважень, залишається характерною рисою місцевих бюджетів.

Проаналізуємо основні показники коефіцієнта децентралізації податкових доходів (табл. 1).

Таблиця 1

Податкові надходження Зведеного та місцевих бюджетів у 2014–2020 рр.

Назва показника	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
Податкові надходження Зведеного бюджету, млн грн	367 511,9	507 635,90	650 781,7	828 158,8	986 348,5	1 070 321,84	1 136 687,19
Податкові надходження місцевих бюджетів, млн грн	87 333,67	98 218,36	146 902,25	201 005,12	232 532,88	270 545,79	285 571,54
Коефіцієнт децентралізації податкових доходів, %	23,76 %	19,35 %	22,57 %	24,27 %	23,58 %	25,28 %	25,12 %

Джерело: складено автором за даними [10].

Розглянувши таблицю 1, можемо зробити висновок, що у 2014 р. коефіцієнт децентралізації податкових доходів становить 23,76 %. У період з 2015–2017 року цей показник зростає на 4,92 % і у 2017 році досягає значення 24,27 %. У 2020 році цей показник дещо зменшується (на 0,16 %) порівняно з 2019 роком. Така динаміка є свідченням поступового зменшення кількості місцевих податкових надходжень у загальних надходженнях Зведеного бюджету. Доцільно зазначити, що ефективний процес здійснення бюджетної децентралізації навпаки вимагає збільшення місцевих податкових надходжень. Однак, проаналізувавши розраховані вище показники та оцінивши нестабільність тенденції їхнього зростання, можемо стверджувати, що питання, пов'язані з розширенням переліку податків та їх частки, що входять до місцевих бюджетів, залишаються актуальними до нині.

Обсяг видатків місцевих бюджетів до ВВП є одним із найбільш важливих показників бюджетної децентралізації (рис. 2.2), адже значення цього коефіцієнта характеризують

частину фінансових ресурсів, яка розподілена між суб'єктами місцевого самоврядування. Нормативне значення цього показника має такі критерії: якщо цей показник становить 15 %, то рівень децентралізації є високим, 15–10 % – середнім, нижче 10 % – низький.

Рис. 2.2. Обсяг видатків місцевих бюджетів до ВВП у 2014–2018 рр.

Джерело: складено автором за даними [10].

Впродовж 2014–2020 років середній обсяг видатків місцевих бюджетів становить 14,5 % ВВП. Тобто в країні можна констатувати середній рівень децентралізації. Максимального значення цей показник досягає в 2017 р. та становить 16,6 %, а найменший у 2015 р. – 14,1 % ВВП.

Проаналізуємо значення коефіцієнта фінансової залежності. Значення цього коефіцієнта свідчить про фінансову самостійність або ж залежність органів місцевого самоврядування від центрального бюджету (табл. 2.)

Розглянувши дані табл. 2, можемо стверджувати, що протягом 2014–2018 років питома вага власних доходів місцевих бюджетів становить менше ніж 50 % і лише протягом останніх двох років цей показник має тенденцію до зростання. Мінімального значення цей показник досягнув у 2015 році (40,9 %), максимального – у 2020 р. (66 %). Це свідчить про те, що основним джерелом надходжень до місцевих бюджетів в Україні все ще залишаються міжбюджетні трансферти.

Розглянувши та проаналізувавши зазначені вище показники бюджетної децентралізації, можемо дійти висновку, що на сучасному етапі проведення реформи бюджетної децентралізації в Україні основними проблемами залишаються:

- високий рівень фінансової залежності місцевих бюджетів від міжбюджетних трансфертів;
- повільний темп зростання показників децентралізації місцевих бюджетів;
- відсутність механізму ефективного стимулювання та мотивації місцевих органів влади до збільшення власних фінансових ресурсів;
- низька кваліфікація управлінського апарату органів місцевого самоврядування.

Надалі визначені проблеми можуть призвести до падіння потенціалу бюджетної децентралізації, що, в свою чергу, спровокує зниження ефективності функціонування суспільного сектора. Беручи до уваги, що основним результатом здійснення бюджетної децентралізації має стати зростання власних доходів місцевих бюджетів, сучасну систему акумулювання доходів до місцевих бюджетів можна визначити як таку, що характеризується

слабкою ефективністю, що зі свого боку може призвести до погіршення вже існуючих проблем на місцях. Отже, здійснення перспективних кроків задля модернізації системи управління місцевими фінансами в умовах бюджетної децентралізації є необхідним та нагальним у сучасних реаліях.

Таблиця 2

Власні доходи місцевих бюджетів та міжбюджетні трансферти з Державного бюджету впродовж 2014–2018 рр.

Назва показника	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
Власні доходи місцевих бюджетів, млн грн	101 101,10	120 480,20	170 747,80	229 495,40	263 482,10	300 229,32	311 304,82
Міжбюджетні трансфери, млн грн	130 600,90	173 980,00	195 395,30	272 602,90	298 939,70	260 302,02	160 177,06
Доходи місцевих бюджетів з урахуванням трансфертів, млн грн	231 702,00	294 460,20	366 143,10	502 098,30	562 421,80	560 531,34	471 481,87
Питома вага власних доходів місцевих бюджетів, %	43,6 %	40,9 %	46,6 %	45,7 %	46,8 %	53,6 %	66,0 %

Джерело: складено автором за даними [10].

З метою поліпшення системи фінансового забезпечення місцевого самоврядування, задля забезпечення надання якісних суспільних послуг населенню необхідно здійснити такі дії [2]:

- забезпечити ефективне витрачання коштів з місцевих бюджетів;
- поліпшити систему регулювання міжбюджетних відносин;
- продовжити здійснювати подальший розподіл повноважень між центральними та місцевими органами державної влади з відповідним розширенням бази дохідних джерел, з яких відбувається формування місцевих бюджетів, а також узгодити інтереси держави, бізнесу та громадян;
- підвищити рівень прозорості та ефективності витрачання бюджетних коштів;
- залучити додаткові джерела надходжень фінансових ресурсів до місцевих бюджетів;
- стимулювати розвиток державно-приватного партнерства;
- вдосконалити механізм міжтериторіального фінансового вирівнювання;
- сприяти створенню нових робочих місць з гідною заробітною платнею;

- запровадити систему оцінок фінансового стану та якості управління фінансами місцевого самоврядування;
- сприяти викориненню неформальної зайнятості, зниженню детінізації системи оподаткування, а також збільшенню рівня податкоспроможності регіону;
- посилити роль громадського контролю в процесі прийняття рішень у сфері управління та планування фінансовими ресурсами територіальних громад.

Подальше впровадження реформи бюджетної децентралізації в Україні повинно ґрунтуватися на вирішенні наявних проблем та сприянні стабілізації й розвитку сталої соціально-економічної ситуації в нашій державі, а також забезпеченні фінансової самостійності місцевих органів влади під час вирішення суспільно важливих завдань локального рівня. Запорукою стабільної динаміки соціально-економічного розвитку регіону та ефективної реалізації державних функцій є подальше формування бюджетної політики та дієвої моделі бюджетної децентралізації.

Висновки. Оцінивши сучасний стан бюджетної децентралізації в Україні, ми дійшли таких висновків, що протягом досліджуваного періоду (2014–2020 років) спостерігається нестабільна динаміка зростання показників бюджетної децентралізації як за видатками, так і за доходами. Отже, нестача фінансових ресурсів, необхідних для виконання як власних, так і делегованих повноважень, залишається характерною рисою місцевих бюджетів.

Підсумовуючи вищезазначену інформацію, можемо стверджувати, що для вирішення наявних проблем необхідно надати більшу фінансову самостійність органам місцевої влади задля нарощування власних доходів. А також існує нагальна потреба у здійсненні капітальних вкладень у розвиток економіки держави, що забезпечить ефективний розвиток регіонів та збільшить зайнятість населення в країні в цілому.

Наступними перспективними напрямками у подальшому дослідженні цієї теми є оцінка впливу бюджетної децентралізації на економічний розвиток регіонів, а також дослідження та імплементація зарубіжного досвіду проведення бюджетної децентралізації з урахуванням національних особливостей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бюджетний кодекс України: станом на 2001 р. / Верховна Рада України. Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 2001. – 103 с.
2. Качула С. В. Соціальні аспекти зміцнення місцевих бюджетів в умовах децентралізації / С. В. Качула, І. А. Малоок, К. В. Проценко // Молодий вчений: науковий журнал. – 2018. – № 6 (58). – С. 400–406.
3. Колодій О. М. Процес децентралізації: німецький досвід в українських реаліях [Електронний ресурс] / О. М. Колодій // Інвестиції: практика та досвід. – 2018. – № 17. – Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/17_2018/25.pdf
4. Кужелев М. О. Фінансові інструменти стимулювання регіонального розвитку: практика використання в Україні: монографія / М. О. Кужелев, А. В. Нечипоренко. – Київ: Центр учбової літератури, 2019. – 224 с.
5. Кужелев М. О. Особливості формування державної фінансової політики в умовах європейської інтеграції України / М. О. Кужелев, М. О. Житар // Збірник наукових праць

Національного університету державної податкової служби України. – 2015. – № 2. – С. 154–163.

6. Кукарцев О. Інституціональні механізми регіональної політики: централізація і децентралізація влади / О. Кукарцев // Укр. нац. ідея: реалії та перспективи розв. – 2007. – Вип. 19. – С. 101–107.

7. Ніколаєва О. М. Місцеві фінанси: навч. посіб. / О. М. Ніколаєва, А. С. Маглаперідзе. – К.: Центр навчальної літератури, 2013. – 354 с.

8. Луніна І. О. Розвиток бюджетної децентралізації в Україні: наукова доповідь / І. О. Луніна; за ред. д-ра екон. наук І. О. Луніної; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України». – К., 2016. – 70 с.

9. Осипенко С. О. Фінансова децентралізація: ефективність реалізації на місцевому рівні / С. О. Осипенко // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2013. – Вип. 4. – С. 176–181.

10. Офіційний сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://www.treasury.gov.ua/ua](https://www.treasury.gov.ua)

11. Про міжбюджетні відносини між районним бюджетом та бюджетами територіальних громад сіл, селищ, міст та їх об'єднань: Закон України від 01.01.2011 № 1953-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-15?lang=uk>

12. Про схвалення Концепції реформування місцевих бюджетів: Закон України від 21.07.2010. № 308 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/308-2007-%D1%80>

REFERENCES

1. Verkhovna Rada Ukrainy. (2001). Biudzhetni kodeks Ukrainy [Budget Code of Ukraine]. Kyiv: Parlam. vyd-vo.

2. Kachula, S. V., Malook, I. A., Protsenko, K. V. (2018) Sotsialni aspekty zmitsnennia mistsevykh biudzhetyv v umovakh detsentralizatsii [Social aspects of strengthening local budgets in the context of decentralization]. Naukovyi zhurnal «Molodyi vchenyi», (6 (58)), 400–406.

3. Kolodii, O. M. (2018). Protses detsentralizatsii: nimetskyi dosvid v ukrainskykh realiiakh [The process of decentralization: the German experience in Ukrainian realities]. Investytsii: praktyka ta dosvid, (17). URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/17_2018/25.pdf

4. Kuzheliev, M. O., Nechyporenko, A. V. (2019.) Finansovi instrumenty stymuliuвання rehionalnoho rozvytku: praktyka vykorystannia v Ukraini [Financial instruments to stimulate regional development: practice in Ukraine]. Kyiv: «Tsentр uchbovoi literatury».

5. Kuzheliev, M. O., Zhytar, M. O. (2015). Osoblyvosti formuvannia derzhavnoi finansovoi polityky v umovakh yevropeiskoi intehratsii Ukrainy [Features of formation of the state financial policy in the conditions of European integration of Ukraine]. Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoho universytetu derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy, (2), 154–163.

6. Kukartsev, O. (2007). Instytutsionalni mekhanizmy rehionalnoi polityky: tsentralizatsiia i detsentralizatsiia vlady [Institutional mechanisms of regional policy: centralization and decentralization of power]. Ukrainian national idea: realities and prospects of development, (19.), 101–107.

7. Nikolaieva, O. M., Mahlaperidze, A. S. (2013). *Mistsevi finansy* [Local finances]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury.
8. Lunina, I. O. (2016). *Rozvytok biudzhetnoi detsentralizatsii v Ukraini* [Development of budget decentralization in Ukraine] (Ed. by I. O. Lunina). Kyiv: NAN Ukrainy, DU «In-t ekon. ta prohnozuv. NAN Ukrainy».
9. Osypenko, S. O. (2013). *Finansova detsentralizatsiia: efektyvnist realizatsii na mistsevomu rivni* [Financial decentralization: implementation efficiency at the local level]. *Zbirnyk naukovykh prats Tavriiskoho derzhavnoho ahrotekhnolohichnoho universytetu (ekonomichni nauky)*, (4), 176–181.
10. Ofitsiinyi sait Derzhavnoi kaznacheiskoi sluzhby Ukrainy [Official site of the State Treasury Service of Ukraine]. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua>
11. Verkhovna Rada Ukrainy. (01.01.2011). *Pro mizhbiudzhetni vidnosyny mizh raionnym biudzhetom ta biudzhetamy terytorialnykh hromad sil, selyshch, mist ta yikh obiednan: Zakon Ukrainy* [About interbudgetary relations between the district budget and budgets of territorial communities of villages, settlements, cities and their associations: Law of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-15?lang=uk>
12. Verkhovna Rada Ukrainy. (21.07.2010). *Pro skhvalessia Kontseptsii reformuvannia mistsevykh biudzhativ: Zakon Ukrainy* [About approval of the Concept of local budget reform: Law of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/308-2007-%D1%80>

Myroslava D. Bedrynets, PhD in Economics, Associate Professor, University of State Fiscal Service of Ukraine, Ukraine

Nataliia S. Hrushko, University of the State Fiscal Service of Ukraine, Ukraine
Budget Decentralization in Ukraine: Results, Challenges and Prospects

Effective economic development of Ukraine requires improving the quality of public administration in the field of public finance on the basis of decentralization of power. The issue of budget decentralization needs special attention, because its implementation depends on the effectiveness of redistribution of income sources, powers between levels of government and maximum financial support for both social standards and development projects of subordinate territories.

The purpose of the article is to assess the state and results of the implementation of budget decentralization in Ukraine, identify the main challenges that appear during the reform process and suggest prospective ways of modernization of local financial management in modern conditions.

The study is based on the use of the following methods: comparison; system analysis; induction and deduction; analogies and others.

Analyzing the basic indicators of budget decentralization, it can be disputed that at this stage of budget decentralization reform in Ukraine there is a list of problems that may further lead to a decline in the potential of budget decentralization, which will reduce the efficiency of public sector. Currently, the system of accumulation of revenues of local budgets of Ukraine can be defined as one that is characterized by low efficiency, which may exacerbate existing local problems. Therefore, there is a need to take steps to modernize the local financial management system in the context of budget decentralization.

Results of the analysis show that during 2014–2020 there was an unstable dynamics of growth of budget decentralization indicators both in terms of revenues and expenditures. Therefore, a

characteristic feature of local budgets remains the lack of financial resources to perform their own and delegated powers. For solving the problems of local budgets in the decentralization of public finances it is necessary to increase the independence of local budgets and promote the interest of local governments to increase their own revenues. There is also an urgent need for capital investment in the development of the state economy. This will ensure the development of the regions and increase employment in the country.

Keywords: *budget, decentralization, budget decentralization, local governments, expenditures and revenues of local budgets.*

Стаття надійшла до редколегії 12 листопада 2021 року